

БАР'ЯХТАР Віктор Григорович (09. 08. 1930, м. Жданов, нині Маріуполь Донец. обл. — 25. 08. 2020, Київ) — фізик-теоретик. Доктор фізико-математичних наук (1965), професор (1966), академік НАНУ (1978). Герой України (2010). Заслужений діяч науки і техніки України (1980). Держ. премії УРСР (1971, 1986) та України (1999) в галузі науки і техніки, премії ім. К. Синельникова (1978), ім. М. Крилова АН УРСР (1985), ім. М. Боголюбова АНУ (1993), Міжнародна премія ім. М. Боголюбова РАН (1999). Золота медаль ім. В. Вернадського НАНУ (2008). Навч. у Ленінгр. університеті (1948–51), закін. Харків. університет (1953). У 1954–72 — науковий співробітник, нач. лаб. Укр. фіз.-тех. інституту (Харків); 1973–82 — завідувач відділу, заст. дир. з наукової роботи Донец. фіз.-тех. інституту АН УРСР одночасно 1978–82 — голова Донец. наук. центру АН УРСР; 1982–85 — завідувач відділу Інституту теор. фізики АН УРСР; 1985–89 — директор, завідувач відділу теор. фізики Інституту металофізики АН УРСР; одночасно 1982–89 — академік-секр. Відділ, фізики й астрономії АН УРСР, 1989–90 — віце-президент, 1990–98 — 1-й віце-президент НАНУ; від 1995 — директор Інституту магнетизму НАНУ. Організатор і перший декан фіз.-мат. факультету Нац. тех. університету України «Київ. політех. інститут» (1996). Очолював наук. центр Держ. комітету науки й техніки АН СРСР з матеріало-

знав. проблем високотемператур. надпровідності (1987–89). Засн. і президент Укр. фіз. товариства (1990–94). Спільно з [О. Ахієзером](#) та [С. Пелетмінським](#) передбачив явище магнетоакуст. резонансу (1956). Автор квант. теорії термогальваномагніт. явищ у металах і напівпровідниках (1963–65), теорії релаксац. високочастот. процесів та явищ переносу у феро- (1959–62) та антиферомагнетиках (1972–75). Дослідив взаємодію магнітонів з дислокаціями в реал. кристалах (1965). Запропонував новий механізм релаксац. процесів у плазмі в магніт. полі (1964). Автор теорій неліній. залежностей термодинам. характеристик надпровідників від тиску й концентрації домішок (1964–70); релаксац. процесів у надпровідниках. Дослідив динаміку циліндрич. магніт. доменів (1972–77). Після відкриття явища високотемператур. надпровідності (ВТНП) брав участь у роботах з аналізу електрон. структури й магніт. властивостей ВТНП, поглинання звуку. Серед учнів Б. — [А. Боровик](#), [В. Варюхін](#), [Ю. Горобець](#), [В. Клепиков](#), [В. Криворучко](#), [В. Попов](#), [В. Семиноженко](#), [Є. Стефановський](#), [В. Тарасенко](#), [Д. Яблонський](#).

Основні праці

Спиновые волны. Москва, 1967 (співавтор); Функции Грина в теории магнетизма. К., 1984 (співавтор); В мире магнитных доменов. К., 1986; Цилиндрические магнитные домены и их решетки. К., 1988 (співавтор); Кинетические явления в твердых телах. К., 1989; Чернобыльская катастрофа. К., 1995; Theory of Adiabatic Potential and Atomic Properties of Simple Metals // Gordon and Breach Sciences Publishers. London, 1999 (співавтор); Водород в диффузионных процессах химико-термической обработки металлов и сплавов. К., 1999 (співавтор).

Рекомендована література

1. 50-річчя академіка В. Г. Бар'яхтара // Вісн. АН УРСР. 1980. № 9;
2. 60-річчя академіка АН УРСР В. Г. Бар'яхтара // Там само. 1990. № 9;
3. Виктор Григорьевич Барьяхтар. К., 1990.

[Є. Д. Білокологос](#)

Бібліографічний опис:

Бар'яхтар Віктор Григорович / Є. Д. Білоколос // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2003. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-40662>. - Останнє поновлення : 2025.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).